

Tussen de koepels en de kravatten

Rentevrij zoekt netwerk

Zes jaar geleden trad Frederik Matthijs in dienst bij de vzw Netwerk Vlaanderen. Zijn opdracht: een coöperatieve vennootschap oprichten, van waaruit rentevrije leningen kunnen worden gegeven aan organisaties met een maatschappelijke meerwaarde. Hij vond aandeelhouders in het Kringlopfonds en Ethias en verdubbelde zo het miljoen startkapitaal uit Netwerk Vlaanderen. Na vijf jaar Netwerk Rentevrij is de verhoopte groei uitgebleven, maar de vraag groter dan ooit.

“Rente is binnen Netwerk Vlaanderen altijd een groot thema geweest: je geeft alleen een lening als je genoeg geld hebt. Als je daarvoor rente vraagt, word je al slapend rijk. Het is een cruciaal principe in de huidige werking van geld in onze maatschappij, maar wel een die de kloof tussen arm en rijk steeds groter maakt. Netwerk Vlaanderen wilde eerst zelf een bank oprichten waar je rentevrij zou kunnen sparen en lenen, maar toen dat niet lukte, besloten ze het via een cvba te proberen.

Dergelijke banken bestaan (zie kader), maar Netwerk Rentevrij is iets unieks. Hoe komt dat?

Onze unique selling point is de cofinanciering. Voor elke 2 euro die wij uitlenen, moet de organisatie zelf 1 euro rentevrije lening uit de eigen achterban halen. Hiermee creëer je betrokkenheid én er komt privékapitaal vrij. Onze klanten krijgen gemiddeld leningen tussen de 1500 euro en 2500 euro van zo'n tien financiers.

Vrienden en familie?

Dat gebeurt, maar er hoeft niet per se een persoonlijke relatie te zijn. Een mooi voorbeeld hiervan zijn de Wereldwinkels: hier komen veel mensen uit de middenklasse die graag iets goeds willen doen. Als zij in de winkel een oproep zien

hangen, zijn ze geneigd te cofinancieren. Instanties evengoed. Over het algemeen kun je zeggen dat die tien financiers bestaan uit zes particulieren, twee sympathiserende organisaties en twee lokale overheden, vakbonden of mutualiteiten.

Wat is jouw favoriete project, waar ben je het meest trots op?

Goh... een heel schoon project vind ik De Wroeter vzw in Limburg. Dit is een centrum voor arbeidszorg, waar mensen die eigenlijk overal buiten de boot vallen, aan de slag kunnen. De Wroeter verkoopt levensmiddelen – brood, taartjes – die zij zelf hebben gemaakt, van A tot Z. En de mensen die daar komen werken mogen zelf kiezen waar ze in het proces willen meehelpen. De een kiest ervoor het meel te maken, een ander zegt ‘ik wil de blikjes en het plastic sorteren’ en dat werkt.

“Cofinanciering creëert betrokkenheid”

Het vervult een maatschappelijke behoefte, maar het gaat verder: als je daar komt, iedereen is zo blij, zo fier op zijn job. En dat komt door hoe De Wroeter het werk organiseert: ze gaan uit van participatie, van een democratische besluitvorming, allemaal zaken waar Netwerk Rentevrij heel hard achter staat. Omgekeerd kiezen zij ook expliciet voor ons, omdat ze geloven in de manier waarop wij werken. De Wroeter heeft als cofinanciering

JAK maakt van rente een complementaire munt

Bij de Zweedse JAK bank kunnen mensen rentevrij sparen en lenen volgens een puntensysteem. Stel, je bent jong, hebt nog geen grote plannen maar wel een aardig inkomen, dan kun je rentevrij sparen. Hoe meer je spaart, hoe meer punten je verzamelt. Deze punten kun je later, als je een huis wilt kopen bijvoorbeeld, weer inzetten om rentevrij te lenen. Het systeem werkt evengoed andersom: je kunt beginnen met lenen, als je later maar ‘na-spaart’. Verzamelde punten kun je ook aan je naasten of aan organisaties met een maatschappelijke meerwaarde, geven. Het coöperatieve verbond JAK (Jord Arbejde Kapital = Grond Arbeid Kapitaal) werd in Denemarken opgericht tijdens de Depressie. Ze ontwikkelden een rentevrij leen- en spaarsysteem en een complementaire munt. Beiden moesten ze opgeven tot na WO II. De experimenten inspireerden een groep in Zweden, die in 1965 het puntensysteem bedacht. In 1997 kregen zij een vergunning om een bank te worden. Het uiteindelijke doel van JAK is om rente als economisch instrument af te schaffen. Zie www.jak.se

60 leningen losgekregen, voor in totaal 90.000,- euro en wordt dus bijzonder sterk gedragen.

Jullie zijn er inmiddels in geslaagd met succes ruim zeventig leningen uit te keren. Toch had je gedacht dat je na vijf jaar verder zou staan. Wat scheelt eraan?

Het kapitaal. We hebben nu 3 miljoen, terwijl we eigenlijk op het dubbele hadden gerekend.

Is het zo moeilijk om aandeelhouders te vinden?

Ja, we blijven een onbekend product met – ondanks onze naam – een te beperkt netwerk. Aan de zijde van de aandeelhouders dan, want de kredietvragen stromen binnen. Als gevolg van de crisis kregen we voorjaar 2009 zelfs veel aanvragen van klassieke commerciële bedrijven die bij hun bank een njet hadden gekregen. Niks mis mee, maar wij zijn op zoek naar organisaties die uitdrukkelijk willen bijdragen aan een duurzame samenleving.

Wat is de grootste verandering in jullie dagelijks werk, vergeleken met vijf jaar terug?

Dat we meer en meer een adviesfunctie op ons nemen. We worden gezien als specialist in het screenen van aanvragen. Instanties die zelf leningen willen geven, vragen aan ons advies over hoe dat moet. Dat begint een inkomstenbron te worden. Momenteel geven we advies aan Triodos, aan OYA cvba en aan een gemeente.

Hoe zie jij Netwerk Rentevrij over vijf jaar?

Dan hoop ik op een verdubbeling van het kapitaal zodat we aan het niveau van de aanvragen tegemoet kunnen komen, op een uitbreiding van ons advieswerk, op een bancaire partner en op samenwerking met meer koepels als de Wereldwinkel en de Vereniging voor Wijkgezondheidscentra.

We hopen mee!"

Interview: Marjon Meijer

Rojm: "Lening Rentevrij is meer dan een financiële operatie"

Het Regionaal Open Jeugdcentrum Mechelen (ROJM) ontving 5 jaar geleden haar eerste lening van Netwerk Rentevrij en betaalt binnenkort de laatste af. Het heeft ze van een negatief resultaat van 60.000 euro naar een positief resultaat van 60.000 euro gebracht. Rudi Possemiers van ROJM: "De leningen van Rentevrij hebben ons door een moeilijke periode geholpen. We waren in de problemen geraakt doordat subsidiëring van de lokale overheid telkens werd uitgesteld. We hadden geen controle meer over de situatie en vreesden voor ons personeel." Met een rentevrije lening en 50% cofinanciering kwamen ze er bovenop. ROJM kreeg de ruimte om inspanningen te doen om te besparen. "De andere helft van het geld leenden we van dertig individuen. Deze mensen waren zo direct ook bij ons betrokken en namen een stuk verantwoording op zich om mee te denken over besparingen en mogelijke andere middelen. Het is meer dan een financiële operatie die Netwerk Rentevrij levert: het is een manier van denken waar een vzw mee verder kan."

